

Nr 19

Lagutskottets betänkande i anledning av motioner angående ändringar i aktiebolagslagstiftningen m. m.**Motionsyrkandena**

A. I motionen 1974:242 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att förslag om ny företagsform med begränsad personlig ekonomisk ansvarighet, avsedd för mindre företag, föreläggs 1975 års riksdag.

B. I motionen 1974:390 av herr Carlström m. fl. (fp, c, m) hemställs att riksdagen beslutar om ändring i dispensreglerna i 75 b § aktiebolagslagen i enlighet med vad i motionen anförts.

C. I motionen 1974:395 av herr Sjönell (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag som medger de små företagen förenklade företagsformer, vilka ger i princip aktiebolagens skydd och rättigheter men under mindre komplicerade förfaranden.

D. I motionen 1974:396 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp, c, m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ett skyndsamt förslag till ny bolagsform för mindre företag.

E. I motionen 1974:647 av herrar Carlström (fp) och Hovhammar (m) hemställs att riksdagen antar en ny femte punkt i övergångsbestämmelserna till lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag med följande lydelse:

5) Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor, skall, oaktat bestämmelserna i 64, 71 och 72 §§ lagen (1944:705) om aktiebolag, ges rätt att, med motsvarande tillämpning av 64 §, till aktiekapitalet överföra medel som avsatts till reservfond eller skuldregleringsfond, såvida anmälan om sådan ökning av aktiekapitalet göres före utgången av år 1978 och såvida ökningen av aktiekapitalet ej medför att detta överstiger 50 000 kronor.

F. I motionen 1974:972 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs att riksdagen

1. beslutar att aktiekapitalets lägsta belopp skall vara 20 000 kronor,
2. hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till ny företagsform, anpassad till de mindre företagens behov.

G. I motionen 1974:977 av herr Söderström m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen antar de i *bilaga* till detta betänkande under punkten I upptagna lagförslagen med såsom *motionärernas förslag* betecknad lydelse,

2. att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära att förslag om en ny företagsform med begränsad ekonomisk ansvarighet för ägarna avsedd för mindre företag föreläggs riksdagen före utgången av år 1975,

3. att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära att de i motionen berörda frågorna om lämpliga stödåtgärder blir föremål för skyndsam och förutsättningslös utredning samt att på grundval därav förslag om stödåtgärder föreläggs riksdagen före utgången av år 1975,

4. att riksdagen — därest hemställan under 1 inte vinner bifall — i andra hand antar det i *bilaga* till detta betänkande under punkten 2 upptagna lagförslaget med såsom *motionärernas förslag* betecknade lydelse.

H. I motionen 1974:1262 av herr Fridolfsson m. fl. (m, c, fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om sådan ändring av aktiebolagslagen att lägsta tillåtna aktiekapital skall vara 20 000 kronor.

I. I motionen 1974:1263 av herr Fälldin m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar

1. att minimigränsen för aktiekapitalet i aktiebolag skall vara 20 000 kr.,

2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande införandet av en ny företagsform med begränsad ekonomisk ansvarighet för delägarna, speciellt avpassad för de mindre företagens behov, i enlighet med vad som har anförts i motionen.

J. I motionen 1974:1264 av herrar Larsson i Borrby (c) och Josefson (c) hemställs att riksdagen beslutar om ändring i dispensreglerna i 75 b § aktiebolagslagen i enlighet med vad i motionen anförts.

I samband med behandlingen av detta ärende har företrädare för näringslivets organisationer, Lantbrukarnas riksförbund och justitiedepartementet inför utskottet framfört synpunkter beträffande låneförbudsreglerna i 75 a—c §§, 103 § 1 mom. tredje stycket, 113 § 1 mom. fjärde stycket, 206 §, 213 § punkt 8 och 215 § aktiebolagslagen.

Gällande ordning

Minimigränsen för aktiekapital

Genom beslut av 1973 års riksdag ändrades *aktiebolagslagen (1944:705)* så att den undre gränsen för aktiekapital höjdes från 5 000 till 50 000 kr. Lagändringen har såvitt angår nybildade aktiebolag trätt i kraft den 6 juni 1973 (SFS 1973:303). Bolag som bildats före lagstiftningens ikraftträdande får inte sänka sitt aktiekapital eller minimikapital till lägre belopp än 50 000 kr. Enligt övergångsbestämmelserna (SFS 1973:1081) skall vidare alla aktiebolag senast vid utgången av år 1978 ha ett aktiekapital på minst 50 000 kr. Bolag med lägre aktiekapital måste därför under de närmaste åren an-

tingen genomföra en höjning eller också upphöra såsom aktiebolag. Bolag, vars registrerade aktiekapital inte uppgår till 50 000 kr. vid utgången av år 1978 och som då inte trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall genom registreringsmyndigheternas försorg avföras ur aktiebolagsregistret per den 1 januari 1979. Genom denna åtgärd skall bolaget anses upplöst.

Bolagsformer vid sidan av aktiebolaget

För rörelsedrivande aktiebolag, som inte kan eller vill öka sitt aktiekapital till den nya minimigränsen inom övergångsperioden, aktualiseras frågan att fortsätta rörelsen i annan bolagsform eller — om det är fråga om ett enmansföretag — som personlig firma.

Aktiebolaget är enligt svensk rätt den enda bolagsform i vilken flera personer kan driva ekonomisk verksamhet utan att någon av dem ådrar sig personlig ansvarighet för bolagets förbindelser. Denna bolagsform har före 1973 års lagändring kunnat användas av såväl de minsta företagen med en enda aktieägare och ett aktiekapital av 5 000 kr. som av de största företagen med hundratusentals aktieägare och aktiekapital på hundratal miljoner kr. Aktiebolagslagens regelsystem är i stort sett enhetligt för bolag av alla storlekar. Den praktiska funktionen av en given regel kan emellertid variera högst avsevärt alltefter företagets storlek.

Såsom alternativ till aktiebolagsformen tillhandahåller den svenska lagstiftningen i huvudsak endast bolagsformer som utmärks av att minst en och eventuellt flera eller alla av bolagsmännen är personligen ansvariga för de i bolagsförhållandet uppkomna skulderna. Det är här fråga om de bolagstyper som är reglerade i *lagen (1895:64 s. 1) om handelsbolag och enkla bolag*, främst handelsbolaget och kommanditbolaget. I handelsbolaget svarar delägarna en för alla och alla för en för bolagets skulder. För kommanditbolaget gäller att en eller flera, dock inte alla, delägare kan begränsa sitt personliga ansvar för bolagets skulder till det i bolaget insatta beloppet.

Dessutom finns vissa speciella bolagsformer, som är särskilt reglerade, t. ex. bankbolag, försäkringsbolag, gruvbolag och partrederier.

Däremot saknas i svensk rätt en motsvarighet till en sådan förenklad aktiebolagsform som förekommer i åtskillig utländsk lagstiftning. I de flesta andra västeuropeiska länder (de ursprungliga EG-länderna samt dessutom Danmark, Schweiz och Österrike) finns det nämligen vid sidan av aktiebolaget en särskild bolagsform, vari ekonomisk verksamhet kan drivas utan personlig ansvarighet för delägarna. Denna bolagsform är anpassad för företag med ett mindre antal delägare och kravet på aktiekapital ställs lägre. I Västtyskland benämns denna bolagstyp *Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)*, i Frankrike *Société à responsabilité limitée (SARL)* och i Danmark *anpartsselskab (ApS)*. Beträffande denna inom EG-länderna förekommande bolagstyp hänvisar utskottet till framställningen nedan på s. 9.

Övergångsregleringen beträffande äldre aktiebolag

Vid utgången av år 1972 uppgick antalet registrerade aktiebolag till drygt 125 000. Vissa beräkningar tyder på att det finns ungefär 100 000 aktiebolag vilkas aktiekapital understiger 50 000 kr. Av dessa antas ungefär 45 000 bedriva rörelse med anställda, medan de återstående 55 000 bolagen antingen driver rörelse utan anställda, har upphört att driva verksamhet (vilande bolag), aldrig har påbörjat någon verksamhet (skrivbordsbolag) eller är namnskyddsbolag.

Såsom tidigare nämnts innebär de av höstriksdagen antagna övergångsbestämmelserna att aktiebolag som bildats före den 6 juni 1973 och som vill fortleva i oförändrad företagsform måste se till att aktiekapitalet senast den 31 december 1978 uppgår till minst 50 000 kr. Beträffande ökningen av aktiekapital har inga särskilda bestämmelser givits. Ökning kan alltså ske i vanlig ordning genom nyemission eller fondemission.

Om ett bolags registrerade aktiekapital vid utgången av år 1978 fortfarande understiger 50 000 kr., och om bolaget inte vid samma tidpunkt har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, kommer det automatiskt att avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst.

När ett aktiebolag på detta sätt avförts ur bolagsregistret inträder aktieägarna i bolagets ställe som part i alla de avtal som bolaget slutit med tredje man. För bolagets förpliktelser i övrigt blir aktieägarna, styrelseledamöterna och verkställande direktören solidariskt ansvariga. Om bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidta någon åtgärd eller lämna någon uppgift skall denna skyldighet i stället fullgöras av styrelsen.

Det finns möjlighet för aktieägarna m. fl. att undgå det personliga gäldansvar genom att under tiden den 1 oktober 1977—den 31 mars 1978 hos rätten ansöka om tvångslikvidation av bolaget. Även borgenär, som ej vill godta utbytet av gäldenär, har under samma tid rätt att få till stånd tvångslikvidation av bolaget. Likvidationsansökan skall behandlas av rätten tidigast inom två, senast inom fyra månader. Om bolaget inte före avgörandet visar att dess aktiekapital uppgår till minst 50 000 kr. skall ansökan beviljas och rätten omedelbart underrätta registreringsmyndigheten om beslutet.

Bestämmelserna om personligt gäldansvar för aktieägare m. fl., liksom övergångsregleringen i övrigt, gör det möjligt för rörelsedrivande aktiebolag, som inte genomför erforderlig kapitalhöjning, att efter upplösningen fortsätta rörelsen i annan företagsform.

Särskilda skatteregler vid avveckling av mindre aktiebolag

Avvecklingen av aktiebolag med aktiekapital under 50 000 kr. samt övergången till annan företagsform i enlighet med ovan angivna övergångsregler aktualiserar vissa skatterättsliga frågor. *Företagsskatteberedningen*, i vars direktiv bl. a. ingår att klarlägga hur företagsbeskattningen verkar i olika fö-

retagsformer, har därför fått i uppdrag att med förtur utarbeta förslag till övergångsbestämmelser på skatteområdet. Utredningens förslag har nyligen lagts fram i promemorian (*Ds Fi 1974:4 Skattefrågor i samband med avvecklingen av aktiebolag*). En proposition på grundval av utredningsförslaget har avviserats bli klar under maj 1974.

I promemorian föreslås särskilda skattelättnader till följd av att aktiebolag med ett aktiekapital understigande 50 000 kr. går i likvidation under tiden den 1 januari 1975—31 december 1978 eller tvångsupplöses enligt de civilrättsliga övergångsreglerna.

För tillämpning av skattereglerna gäller, att samma personkrets som den 1 januari 1975 är aktieägare i bolaget också äger den övertagna verksamheten eller andelarna i det handelsbolag som övertagit denna vid utgången av överlåtelseåret.

Målsättningen vid utformningen av de materiella reglerna har varit att mindre företag, bedrivna som aktiebolag, skall kunna gå över till annan företagsform utan skattekonsekvenser. Däremot har tillräckliga skäl inte ansetts föreligga att tillskapa särskilda skatteregler för att underlätta en höjning av aktiekapitalet.

Övergång från aktiebolag till annan företagsform medför den komplikationen att andra ledet i gällande dubbelbeskattning för aktiebolag utlöses. För att de mindre företagen inte skall träffas av denna skatt, föreslår beredningen att ett belopp på 75 000 kr. utöver tillskjutet kapital i bolaget skall vara fritt från utskiftningsskatt.

Då det från allmän synpunkt är angeläget att även sådana bolag som inte bedriver verksamhet, bl. a. vilande bolag och namnskyddsbolag, blir upplösta, föreslår beredningen att lättnaden vid utskiftningsbeskattningen skall gälla samtliga aktiebolag med ett aktiekapital under 50 000 kr. som under tidigare angiven tid beslutar om likvidation och sedermera upplöses eller som blir tvångsupplösta.

Då en rörelse förs över från aktiebolag till andra företagsformer får detta i regel konsekvenser även vid inkomstbeskattningen. Eftersom verksamheten skall fortsättas, är det naturligt att bevara kontinuiteten med tidigare beskattningsår och det förutvarande aktiebolaget. Beredningen föreslår därför en bestämmelse som möjliggör överföring av rörelse, jordbruk eller skogsbruk utan att detta ger upphov till inkomstskatt.

Som förutsättning gäller att tillgångar och skulder förs in i det nya företaget till de värden som tagits upp i det bokslut som aktiebolaget upprättat i anslutning till överlåtelsen.

Beredningen har här sökt uppnå att företagsinkomsten i görlig mån blir beräknad på samma sätt som om företagsformen inte ändrats. Värdering av varulager, avskrivning på byggnad, maskiner och inventarier osv. får enligt förslaget ske på samma sätt som om verksamheten i stället fortsatts i aktiebolaget. Detta gäller även skulder, reserveringar samt avsättningar

till skilda slag av fonder.

I fråga om investeringsfonder för konjunkturutjämning som inte står öppna för de efter övergången aktuella företagsformerna har en överföring inte ansetts möjlig. Återföring av sådan fond skall dock kunna ske utan tillägg.

Vidare kan i vissa fall en återföring aktualiseras av pensionsavsättning i aktiebolaget främst till följd av delägarens genom övergången ändrade status från arbetstagare till arbetsgivare. För att mildra eventuella likviditetssvårigheter föreslås här en uppdelning på fem år.

Den rätt till förlustutjämning e. d. som eljest tillkommit aktiebolaget får enligt förslaget också tas över, dock med den begränsningen, att sådant avdrag får ske i förvärvskälla där den övertagna verksamheten ingår. Avdraget får inte heller överstiga inkomsten i förvärvskällan.

I förvärvskällan får avdrag ske även för kommunalskatt som påförts aktiebolaget.

Beredningen föreslår vidare att egendom som förs över från aktiebolaget inte skall träffas av realisationsvinstbeskattning på grund av överföringen. Vid beräkning av realisationsvinst i anledning av senare avyttring får även aktiebolagets innehavstid tillgodoräknas.

Beredningen föreslår även en skyldighet för övertagaren att svara för betalning och redovisning av allmänna skatter och avgifter, mervärdeskatt samt andra indirekta skatter som belöper på den tidigare verksamheten i aktiebolaget.

För att få effektivare kontroll och enhetliga taxeringar föreslås slutligen, att deklarationer för delägare i samma handelsbolag skall kunna inom varje län handläggas i en taxeringsnämnd. Ändringen tar inte endast sikte på övergångsfallen utan är avsedd att tillämpas generellt.

Låneförbudet i aktiebolagslagen

I samband med att riksdagen vid 1973 års vårsession antog nya regler om aktiekapitalets storlek antogs också vissa bestämmelser om aktiebolags rätt att lämna penninglån till aktieägare m. fl.

Huvudregeln är att aktiebolag inte får lämna penninglån till aktieägare, styrelseledamot eller verkställande direktör. Aktiebolag får inte heller lämna penninglån i syfte att gäldenären eller vissa honom närstående fysiska eller juridiska personer skall förvärva aktie i det långivande bolaget eller annat bolag i samma koncern. Bestämmelserna om förbud mot penninglån äger motsvarande tillämpning i fråga om ställande av säkerhet (75 a §).

Länsstyrelsen kan på ansökan medge undantag från bestämmelserna i 75 a § om synnerliga skäl föreligger därtill. Bolagets kända borgenärer skall höras över ansökningen. Det behöver dock ej ske, om borgenärernas ställning uppenbarligen inte påverkas av att ansökningen bifalles. Om borgenär begär det, skall hans fördran betalas eller betryggande säkerhet ställas för den

innan ansökningen får bifallas (75 b §).

Enligt 103 § 1 mom. tredje stycket skall i förvaltningsberättelsen lämnas uppgifter om lån eller säkerhet som lämnats med tillstånd av 75 b §. Storleken av varje lån samt beloppet och arten av varje ansvarsförbindelse skall angivas. Vidare skall anges gäldenärens anknytning till bolaget. Gäldenärerna behöver dock ej namnges.

Tidigare riksdagsbehandling

Flertalet av de frågor som tas upp i förevarande motioner har prövats av riksdagen såväl vid 1973 års vårsession i samband med behandlingen av propositionen 1973:93 som vid 1973 års höstsession i samband med behandlingen av propositionen 1973:168. I det följande lämnas en översiktlig redogörelse för utskottets ställningstaganden och därtill fogade reservationer, såvitt avser frågorna om aktiekapitalets minimigräns, införande av en ny bolagsform samt stödåtgärder för att underlätta kapitalhöjningen. För en utförligare redovisning hänvisas till utskottets betänkanden LU 1973:19 och LU 1973:41.

Minimigränsen för aktiekapital

I sitt år 1971 avgivna betänkande (SOU 1971:15) med förslag till aktiebolagslag m. m. föreslog *aktiebolagsutredningen* att den nedre gränsen för aktiekapitalet skulle vara 20 000 kr. Under remissbehandlingen förordade riksskatteverket och riksåklagaren att minimikapitalet inte borde bestämmas lägre än till 50 000 kr. Även andra remissinstanser, t. ex. patentverket, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, TCO och Svenska revisorssamfundet, ansåg att den av utredningen föreslagna minimigränsen satts för lågt. I propositionen 1973:93 föreslogs att gränsen skulle bestämmas till 50 000 kr. Utskottets majoritet anslöt sig till föredragande statsrådets uppfattning att detta utgjorde en rimlig avvägning. Såsom skäl för en höjning till denna nivå åberopades bl. a. behovet av att trygga de anställdas, samhällets och borgenärernas krav på tillräckligt ekonomiskt underlag för verksamheten samt av att underlätta skattekontroll.

Företrädare för centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet hemställde reservationsvis att höjningen skulle begränsas till den av aktiebolagsutredningen förordade gränsen på 20 000 kr. Skälet för detta ställningstagande var huvudsakligen att en så kraftig höjning som till 50 000 kr. enligt reservanternas mening kunde förutses leda till ekonomiska svårigheter för ett mycket stort antal rörelsedrivande företag samt försvåra nyetableringen av företag.

En särskild bolagsform för mindre företag

I motiven till sitt år 1941 framlagda förslag till lag om aktiebolag tog lagberedningen upp frågan om man i svensk rätt borde införa en motsvarighet till GmbH (SOU 1941:9 s. 5 och 29 ff.). Beredningen ansåg att stora betänkligheter mötte mot införande av en sådan bolagsform. Beredningen anförde att såväl det tyska GmbH som det franska SARL visat sig medföra betydande faror för bolagens borgenärer. Farorna från GmbH hade till följd av bristen på kontroll- och publicitetsföreskrifter varit särskilt framträdande, då bolaget använts såsom form för en enda företagares verksamhet. Samma betänkligheter mötte mot att med bibehållande av de mindre bolagen inom aktiebolagslagstiftningens ram medge undantag för dem beträffande föreskrifterna om årsredovisning och revision. De små företag, som inte ville underkasta sig aktiebolagets regler om årsredovisning, revision och publicitet, borde enligt lagberedningens mening vara hänvisade till företagsformer med personlig ansvarighet.

Lagberedningens ståndpunkt godtogs vid lagstiftningsärendets fortsatta behandling.

Aktiebolagsutredningen fann sig i sitt år 1971 framlagda förslag böra vidhålla denna ståndpunkt, med åberopande av de av lagberedningen anförda skälen (SOU 1971:15 s. 120 f.). Utredningen tillade emellertid att frågan om införande av ett bolag av GmbH-typ möjligen bör tas upp i samband med en modernisering av lagstiftningen om handelsbolag och enkla bolag.

I propositionen 1973:168 diskuterades i anslutning till den föreslagna övergångsregleringen frågan, vilken företagsform som kan vara mest lämpad för de mindre rörelsedrivande bolag som inte kan åstadkomma den föreskrivna kapitalökningen. Tillräckliga skäl ansågs inte föreligga för att införa en ny bolagsform, där delägarna inte svarar personligen för företagets förbindelser. Propositionen upptog därför inget förslag härom. Detta ställningsstagande kritiserades i motioner, vari hemställdes om utredning och förslag rörande införande av ett bolag av GmbH-typ. Utskottet anslöt sig till den uppfattning som kommit till uttryck i propositionen och avstyrkte bifall till motionsyrkandena. Dessa tillstyrktes emellertid i en gemensam reservation från de tre icke-socialistiska partierna.

Särskilda åtgärder för att underlätta kapitalhöjningen

I propositionen 1973:168 anförde föredragande statsrådet att han efter samråd med chefen för finansdepartementet kommit till slutsatsen att det inte finns anledning för staten att genom olika stödåtgärder i realiteten skjuta till en del av det belopp som behövs för höjningen av aktiekapitalet i äldre aktiebolag. Statsrådet ansåg att man inte med konstlade medel skall stödja företag, som kanske i och för sig inte har ekonomiska förutsättningar att fortsätta att verka som aktiebolag. En undersökning av den genom-

snittliga storleken av småföretagens egna kapital gav enligt statsrådets bedömning dessutom vid handen att i de flesta branscher möjlighet redan finns att inom flertalet rörelsedrivande bolag företa en erforderlig höjning. Några ändringar i skattelagstiftningen eller andra särskilda åtgärder för att underlätta en ökning av aktiekapitalet föreslogs därför inte i propositionen.

I flera motioner hävdades att det är nödvändigt att samhället genom ekonomiska stödåtgärder av olika slag underlättar för mindre bolag att genomföra den föreskrivna kapitalhöjningen. I detta syfte framfördes i motionerna förslag av varierande innebörd. Sålunda föreslogs i en motion att statsmakterna skall underlätta nyemissioner genom statlig garanti för lån till aktieägare. I en annan motion framfördes förslag om att företagens reserv- och skuldregleringsfond skall få användas för erforderlig kapitalökning. Några motionärer hemställde att bolagen skall ges möjlighet att skattefritt framtagna dolda reserver att användas för fondemission upp till den nya minimigränsen, med villkor att motsvarande belopp skall återföras till beskattning under förslagsvis tio år.

Samtliga dessa motionsyrkanden avstyrktes av utskottet. I en gemensam reservation hemställde företrädare för centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet att de i motionsyrkandena berörda frågorna skulle bli föremål för skyndsam och förutsättningslös utredning samt att på grundval därav förslag om stödåtgärder skulle föreläggas riksdagen före utgången av år 1975. Samma reservanter tillstyrkte även ett annat motionsyrkande om att övergångsfristen för genomförande av kapitalhöjningen skulle förlängas med två år och att möjlighet skulle införas att medge dispens från kravet på kapitalhöjning.

Den nya danska bolagslagstiftningen

I samband med sitt inträde i EG har Danmark infört en bolagsform av GmbH-typ, som man kallat *anpartsselskab (ApS)*. Anledningen därtill är i första hand att man velat ge företagen tillgång till en bolagsform som inte är underkastad den reglering som harmoniseringen av aktiebolagsrätten inom EG innebär.

Inom EG bedrivs ett omfattande arbete på harmonisering av bolagsrätten. Ett första direktiv har utfärdats år 1968, och förslag till ytterligare fyra direktiv har framlagts av kommissionen. Direktiven förutsätter att medlemsstaterna har två bolagsformer, nämligen aktiebolag och bolag av GmbH-typ. Harmoniseringsarbetet är dock endast inriktat på aktiebolagslagstiftningen. Någon motsvarande generell harmonisering beträffande bolag av GmbH-typ är veterligen inte påtänkt.

EG-ländernas lagstiftningspolitik på detta område innebär att företag, vilkas tillskottskapital inte når upp till den för aktiebolag fastställda minimigränsen för aktiekapitalet (25 000 räkneenheter motsvarande ca 125 000

kr.), inte kan få tillträde till kapitalmarknaden. Den innebär vidare att företag, som genom att välja GmbH-formen avstår från tillträde till kapitalmarknaden, får väsentliga lättnader i skyldigheten att offentliggöra sin årsredovisning, åtminstone om företagets tillskottskapital understiger vissa gränser som ligger avsevärt högre än minimigränsen för aktiebolag.

Den nya danska lagen om anpartsselskab har trätt i kraft den 1 januari 1974 samtidigt med den nya lagen om egentliga aktiebolag ("aktieselskab"). Båda bolagslagarna har sin utgångspunkt i den danska aktiebolagsutredningens förslag från år 1969. Såväl i fråga om systematik som innehåll ansluter sig lagen om anpartsselskab nära till lagen om aktieselskab. Både numreringen av kapitlen och — med de nödvändiga terminologiska ändringarna — kapitelrubrikerna i aktieselskabslagen har överförts till anpartsselskabslagen. Innehållet i de enskilda bestämmelserna i de båda lagarna avviker endast på punkter där antingen en avvikelse är nödvändig på grund av att det i anpartsselskab inte finns aktier eller en avvikelse ändock framstått som motiverad med hänsyn till att bolagsformen anpartsselskab i första hand är avsedd för rörelser som bedrivs med begränsat kapital eller med en begränsad deltagarkrets. Det uppställs dock inget krav på att tillskottskapitalet inte får överstiga ett visst maximibelopp eller på att delägarkretsen inte får överstiga ett visst antal personer.

Bestämmelserna om styrelserepresentation för de anställda är likartade beträffande anpartsselskab och aktieselskab. Inte heller föreligger det några skillnader mellan de båda bolagsformerna i skattemässigt hänseende.

En viktig skillnad är att endast aktieselskab har rätt att utfärda aktier. Endast sådana bolag kan följaktligen bli föremål för notering på fondbörs. I ett anpartsselskab kan visserligen andelsbevis ("anpartsbevis") utfärdas, men dessa måste ställas på viss man och kan inte transporteras på innehavaren. Detta innebär att andelar i anpartsselskab inte är lämpade för omsättning på kapitalmarknaden.

Beträffande kapitalinsatsen gäller att minimikapitalet i ett anpartsselskab är 30 000 Dkr. medan motsvarande belopp i ett aktieselskab är 100 000 Dkr. Beträffande anpartsselskaber uppställs inte heller krav på att reservfond skall finnas.

I fråga om publicering av årsredovisningen har vissa lättnader införts för anpartsselskaber. Alla sådana bolag skall publicera sin balansräkning. Bolag vilkas balansomslutning överstiger 2 miljoner Dkr. skall publicera även sin vinst- och förlusträkning.

Enligt övergångsbestämmelserna till den nya lagstiftningen gäller att äldre aktieselskab senast den 1 januari 1977 skall ha ökat sitt aktiekapital till den nya minimigränsen. Det är mycket lätt att omvandla ett aktieselskab till ett anpartsselskab. För detta krävs blott beslut av bolagsstämman med samma majoritet som vid ändring av bolagsordning samt dessutom anmälan till aktieselskabsregisteret. En ändring från anpartsselskab till aktieselskab är också enkel att genomföra.

Utskottet

Inledning

På grundval av *aktiebolagsutredningens* år 1971 avgivna betänkande (SOU 1971:15) med förslag till aktiebolagslag m. m. pågår för närvarande inom justitiedepartementet ett omfattande lagstiftningsarbete, som syftar till en fullständig revision av aktiebolagslagstiftningen. Utredningens betänkande, som tillkommit i nära samverkan med de danska, finska och norska aktiebolagsutredningarna, har remissbehandlats. Lagstiftningsärendet är emellertid komplicerat och tidskrävande. Såvitt nu kan bedömas kan någon ny aktiebolagslag inte beräknas träda i kraft före den 1 januari 1976. Vissa av de av utredningsförslaget berörda frågorna bedömdes dock vara av sådan vikt och angelägenhetsgrad att de våren 1973 bröts ut ur det pågående arbetet på en ny aktiebolagslag och gjordes till föremål för en särlagstiftning (prop. 1973:93, LU 1973:19). Hit hörde bl. a. frågorna om minimigränsen för aktiekapital och om införande av ett förbud mot lån till aktieägare m. fl. Frågan om den nya minimigränsens tillämpning på äldre aktiebolag behandlades av höstriksdagen. De därvid antagna nya bestämmelserna har formen av ändringar i övergångsbestämmelserna till de av vårriksdagen beslutade lagändringarna (prop. 1973:168, LU 1973:41).

Samtliga motioner som behandlas i detta betänkande berör frågor som sammanhänger med 1973 års partiella reform på aktiebolagsrättens område. Motionerna kan uppdelas i tre olika grupper. En grupp rör frågan om minimigränsen för aktiekapital. En annan grupp gäller frågan om införande av en förenklad aktiebolagsform, dvs. ett bolag av GmbH-typ. Den tredje gruppen slutligen avser frågan om särskilda stödåtgärder för att underlätta den forskrivna kapitalhöjningen i äldre aktiebolag. Såsom den föregående framställningen ger vid handen har emellertid dessa tre frågekomplex ett nära samband med varandra.

En särskild bolagsform för mindre företag

Utskottet tar först upp de yrkanden om införande av en särskild bolagsform för mindre företag som framförs i motionerna 1974:242, 1974:395, 1974:396, 1974:972 yrkandet 2, 1974:977 yrkandet 2 och 1974:1263 yrkandet 2 och som överensstämmer med motsvarande yrkanden vid 1973 års riksdagsbehandling. Gemensamt för dessa motioner är uppfattningen att den gräns 1973 års riksdag godtagit såsom undre gräns för företag utan personlig ansvarighet, 50 000 kr., är alltför hög, sett ur de mindre rörelsedrivande företagens synvinkel. Motionärerna erinrar om att de mindre och medelstora företagen uppgår till ett anseeligt antal och att de har stor betydelse för det svenska näringslivet, inte minst inom service sektorn och såsom underleverantörer till större industrier. De spelar också en viktig roll för sysselsättningen. Särskilt gäller detta beträffande mindre orter, där arbetsmarknaden ofta domineras av små-

företag. Motionärerna anser att det för närvarande saknas ett fullgott alternativ för sådana mindre och medelstora företag inom olika verksamhetsområden, för vilka det kan komma att bli aktuellt att byta företagsform under den löpande övergångstiden. Man kan nu endast välja någon av de företagsformer som är förenade med personlig ansvarighet för företagaren, nämligen enskild firma eller handelsbolag, eller också kommanditbolag, där åtminstone någon delägare måste åta sig personlig ansvarighet. Motionärerna crinrar i detta sammanhang om att vid remissbehandlingen av aktiebolagsutredningens förslag till ny aktiebolagslag uttalade sig åtskilliga remissinstanser för införande av en särskild bolagsform för de mindre företagen. Vidare pekar motionärerna på att aktiebolagsformen är förknippad med vissa skattemässiga fördelar, t. ex. reglerna om avsättning till investeringsfond, lagervärderingsreglerna samt möjligheten till särbeskattning av äkta makar som arbetar i samma familjeföretag. I motionerna framhålls också risken för att en minskning nu kommer att äga rum i fråga om nyetableringen av företag.

Vid sin behandling av liknande motionsyrkanden vid 1973 års riksdag ställde sig utskottet avvisande till tanken på att i svensk rätt införa en sådan för mindre företag anpassad bolagsform som då var vanlig i de västeuropeiska länderna utanför Norden. Utskottets ställningstagande – som inte var enhälligt – överensstämde med den uppfattning i frågan som de samverkande svenska, danska, finska och norska aktiebolagsutredningarna kommit fram till.

När frågan om införande av en särskild associationsrättslig form för de mindre företagen nu väcks på nytt, har den ändringen inträffat att i Danmark fr. o. m. den 1 januari 1974 införts en bolagsform av GmbH-typ, nämligen genom lagen om s. k. anpartsselskab (se ovan s. 9 f.). Denna lag överensstämmer på centrala punkter med den nya lag om aktieselskab som samtidigt trätt i kraft. Till följd därav går det mycket lätt att omvandla ett aktieselskab till ett anpartsselskab eller omvänt. Vissa viktiga särregler gäller emellertid för anpartsselskaber. Sådana bolag kan inte utfärda aktier och får ej tillträde till kapitalmarknaden. På grund härav har anpartsselskaber, vilkas tillgångar inte överstiger en viss maximigräns, kunnat tillerkännas vissa lättnader i fråga om skyldigheten att offentliggöra sin årsredovisning. Vidare ställs lägre krav på kapitalinsatsens storlek i anpartsselskaber. Minimikapitalet i ett sådant bolag är 30 000 Dkr., medan motsvarande belopp i ett aktieselskab är 100 000 Dkr. På denna punkt ansluter sig den nya danska bolagsformen nära till sina utländska förebilder. Minimikapitalet i det västtyska GmbH är således 20 000 DM och i det franska SARL 20 000 F. Fastän formen anpartsselskab i första hand är avsedd för rörelser med ett begränsat kapital eller med en begränsad krets av delägare föreskrivs ingen maximigräns för tillskottskapitalet och inte heller uppställs några begränsningar i fråga om antalet delägare. Även detta överensstämmer med de andra EG-ländernas motsvarande lagstiftning, med undantag av att delägarantalet i det franska SARL är begränsat till 50 personer.

Utskottet har i april 1974 haft tillfälle att närmare studera den nya danska bolagslagstiftningen vid sammanträffanden med bl. a. ledamöter i folketingets erhvervsudvalg, befattningshavare vid handelsministeriet och aktieselskabsregisteret samt företrädare för det danska näringslivet. Utskottet kunde därvid konstatera att lagstiftningen hade en bred parlamentarisk förankring. De synpunkter i olika hänseenden på den nya bolagsformen som framfördes till utskottet var genomgående positiva. De praktiska erfarenheterna, vilka ännu så länge visserligen var begränsade, uppgavs vara goda.

Eftersom Sverige inte är medlem av EG är vi inte direkt berörda av den gränsdragning mellan aktiebolag och bolag av GmbH-typ som kommissionens harmoniseringsdirektiv aktualiserar (se ovan s. 9). Utskottet vill emellertid erinra om det arbete på en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning som inleddes efter Nordiska rådets rekommendation nr 11/1961 och som efter ett omfattande utredningsarbete lett till att betänkanden av i stort sett likartat innehåll lagts fram av de svenska, danska, finska och norska aktiebolagsutredningarna. Mot bakgrund av den nyligen genomförda samnordiska översynen av aktiebolagslagstiftningen finns det enligt utskottets uppfattning – sedan en bolagsform liknande GmbH numera införlivats med dansk bolagsrätt – i och för sig anledning att överväga huruvida det även för de övriga nordiska ländernas del är önskvärt med en motsvarande differentiering av bolagsformer. Så att man har en form för stora bolag, särskilt sådana vars aktier säljs på börsen eller eljest cirkulerar bland allmänheten, och en annan form för mindre bolag. Utskottet erinrar i detta sammanhang om att det ovannämnda utredningsarbetet hittills endast i Danmark lett till lagstiftning.

Utskottet vill också peka på ett annat skäl till att frågan om en sådan differentiering bör tas upp till förnyad diskussion. Den nuvarande svenska lagstiftningen om aktiebolag har vissa brister när det gäller minoritetsskyddet i fåmansbolagen. Dessa brister beror framför allt därpå att aktiebolagsformen främst utformats med sikte på bolag med ett större antal ägare och att fåmansbolagens särskilda problem skjutits åt sidan. I samband med föregående års partiella aktiebolagsreform erhöll därför den s. k. generalklausulen i 76 § andra stycket en ny lydelse i syfte att öka klausulens praktiska genomslagskraft. Aktiebolagsutredningens förslag upptar också vissa andra förbättringar i minoritetsskyddet. Om dessa genomförs kan man förmoda att bristerna i fåmansbolagens minoritetsskydd blir mindre besvärande än de är nu. Inte heller med utredningens förslag uppnår man dock en liknande avbalansering av delägarnas positioner som den som gjorts i reglerna om handelsbolag. Detta beror bl. a. på att minoriteten mera sällan har den insyn i bolagets förhållanden som är en förutsättning för att minoriteten skall kunna använda de regler som getts till dess skydd.

Från rättsvetenskapligt håll har nyligen den åsikten framförts, att önskemålet om att få till stånd en för fåmansföretag utan personlig ansvarighet mera tillfredsställande avvägning av bolagsmännens inbördes förhållanden kan för svensk del utgöra ett motiv för att skapa en särskild bolagsform för fö-

retag med ett begränsat antal delägare. I detta hänseende torde visserligen den nya danska lagen om anpartsselskab inte erbjuda några efterföljansvärda lösningar. Utskottet vill emellertid peka på att i det förslag till en ny GmbH-Gesetz som för närvarande är under diskussion i den tyska förbunds-dagen förordas ett betydligt förstärkt minoritetsskydd. Enligt detta förslag skall bl. a. varje delägare ha rätt att begära sammankallande av bolagsstämma. Vidare skall varje delägare i princip ha rätt att vid bolagsstämma eller eljest begära fullständiga upplysningar om bolagets förhållanden och rätt att ta del av bolagets bokföring. Bestämmelserna om rätt för delägare att säga upp sig till utträde ur bolaget föreslås också bli liberaliserade.

Med hänvisning till vad sålunda anförts finner utskottet att frågan om införande av en särskild associationsrättslig form för de mindre företagen bör bli föremål för förnyat övervägande. Utskottet förordar därför att en utredning tillsätts för att förutsättningslöst och skyndsamt pröva frågan i hela dess vidd. När det gäller regleringen av de enskilda problem som aktualiseras av utredningsuppdraget och formerna för den lagtekniska lösningen anser utskottet att utredningen bör vara obunden. Under sådana omständigheter finner sig utskottet böra avstå från att närmare kommentera de olika synpunkter och uppslag som förs fram i motionerna. Utskottet förutsätter att de i vederbörlig mån beaktas vid utformningen av utredningsdirektiven och i det arbete som grundas på dessa. Under utredningen bör övervägas i vilken utsträckning den svenska lagstiftningen bör påverkas av den inom EG-länderna gjorda gränsdragningen mellan aktiebolag och bolag av GmbH-typ. Givetvis bör också kontakt i frågan hållas med lagstiftande myndigheter i Finland och Norge, för det fall att motsvarande utredningsarbete kommer till stånd där.

Med hänsyn till de övergångsbestämmelser som gäller för aktiebolag som bildats före den 6 juni 1973 vill utskottet understryka att utredningen bör arbeta så skyndsamt att utredningsresultatet kan leda till lagstiftning i god tid före den 1 januari 1979. Enligt utskottets uppfattning bör man härvid ta till vara erfarenheterna av det nyligen avslutade danska lagstiftningsarbetet på bolagsrättens område och sträva efter att om möjligt på liknande sätt som skedde i Danmark samordna utredningsarbetet med det pågående arbetet på en ny aktiebolagslag. Enligt vad utskottet erfarit innebar det från allmänhetens och företagens synpunkt betydande fördelar att lagen om anpartsselskab och lagen om aktieselskab kunde träda i kraft samtidigt. Om det med hänsyn till förutsättningarna i övrigt visar sig genomförbart bör man i den svenska lagstiftningen söka uppnå en liknande lösning.

Minimigränsen för aktiekapital

Hemställan i motionerna 1974:972 yrkandet 1, 1974:977 yrkandet 1, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet 1 går ut på att riksdagen skall upphäva 1973 års riksdagsbeslut om att minimigränsen för aktiekapital skall vara 50 000 kr. Motionärerna förordar att gränsen i stället bestäms till 20 000 kr.

Utskottet vill till en början erinra om att den nya minimigränsen tillkommit för att trygga de anställdas, samhällets och borgenärernas krav på tillräckligt ekonomiskt underlag för verksamheten och för att underlätta skattekontrollen av de många små aktiebolag som för närvarande existerar och deras huvudaktieägare. När det gäller att från dessa utgångspunkter och med beaktande av företagsamhetens speciella behov mera exakt bestämma den undre gränsen för aktiekapitalet måste det givetvis bli fråga om en i viss mån skönsmässig bedömning. Utskottet ansåg vid föregående års riksdagsbehandling att beloppet 50 000 kr. utgjorde en rimlig avvägning mellan de olika intressen som här gör sig gällande.

Med anledning av de nu upprepade motionskraven på en sänkning av minimigränsen vill utskottet framhålla att de principiella överväganden som låg till grund för föregående års riksdagsbeslut om storleken av den kapitalinsats som bör krävas för att en företagare skall få använda aktiebolagsformen – sådan denna för närvarande är utformad – enligt utskottets mening allttjämt är giltiga. Utskottet anser också att man först måste kunna överblicka resultatet av det arbete som kommer att bedrivas av den av utskottet föreslagna utredningen angående en särskild företagsform för mindre företag innan man tar upp frågan om minimikapitalets storlek till förnyad prövning. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att man inte i avvaktan på utredningsresultatet genom ett såsom temporärt avsett beslut om en sänkning av minimigränsen i onödan komplicerar de invecklade problem av civilrättslig, skatterättslig och lagteknisk art som övergångsregleringen för de äldre aktiebolagen redan nu ger upphov till.

På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 1974:972 yrkandet I, 1974:977 yrkandet I, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet I.

Övergångsregleringen beträffande äldre bolag

De problem som kan uppstå för mindre, rörelsedrivande bolag som under övergångstiden ämnar höja sitt aktiekapital till 50 000 kr. tas upp till behandling i motionerna 1974:390, 1974:647, 1974:977 yrkandet 3 och 1974:1264. Gemensamt för dessa motionsyrkanden är att de utgår från uppfattningen att det är nödvändigt att samhället genom ekonomiska stödåtgärder av olika slag underlättar för dessa bolag att uppnå den nya minimigränsen. Motionen 1974:977 yrkandet 3 innehåller ett allmänt utredningsyrkande om att frågan om lämpliga stödåtgärder blir föremål för skyndsam och förutsättningslös utredning och att på grundval därav förslag om stödåtgärder föreläggs riksdagen före utgången av år 1975. I motionen 1974:647 framförs förslag om att företagens reserv- eller skuldregleringsfond skall få användas för erforderlig kapitalhöjning. I motionerna 1974:390 och 1974:1264 hemställs att låneförbudet i 75 a § aktiebolagslagen övergångsvis mildras så att där avsedda personer – i syfte att höja aktiekapitalet till den nya minimigränsen – kan erhålla dispens för att utnyttja företagets tillgångar som kreditsäkerhet för upptagande av

penninglån med en längsta amorteringstid av 10 år.

I syfte att underlätta de påfrestningar som kan uppstå för äldre bolag under övergångstiden hemställs vidare i motionen 1974:977 yrkandena 1 och 4 att nu gällande tidsfrist utsträcks med två år eller till utgången av år 1980. Motionärerna förordar vidare att Kungl. Maj:t bemyndigas att medge dispens från föreskriven höjning av aktiekapitalet om särskilda omständigheter föreligger.

De problem som tas upp i förevarande motioner diskuterades ingående i samband med 1973 års partiella aktiebolagslagsreform. På hemställan av utskottets majoritet avtog riksdagen motionsyrkanden om att frågan om olika statliga stödåtgärder till bolag som bildats före den 6 juni 1973 skulle bli föremål för särskild utredning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att de skattefrågor som aktualiserades genom reformen ligger inom ramen för företagskatteberedningens uppdrag och därför har behandlats inom denna utredning (se ovan s. 4 ff.).

Såsom framgår av det tidigare anförda har utskottet förordat att frågan om införande av en särskild bolagsform för mindre företag skall bli föremål för utredning. Utskottet har därvid uttalat att utredningen bör arbeta så skyndsamt att utredningsresultatet kan leda till lagstiftning i god tid före den löpande övergångstidens utgång. Härigenom har förutsättningarna för motionärernas motiveringar avsevärt ändrats. Enligt utskottets bedömande finns det inte heller anledning att i den nu föreliggande situationen föranstalta om en separat utredning av de frågor som tas upp i motionerna 1974:390, 1974:647, 1974:977 yrkandet 3 och 1974:1264. Likaså saknas det anledning till förlängning av övergångstiden och införande av dispenseringsmöjlighet såsom påfordras i motionen 1974:977 yrkandena 1 och 4. Vissa av de synpunkter som förs fram i förevarande grupp av motioner torde för övrigt komma att övervägas under utredningsarbetet rörande en särskild associationsrättslig form för de mindre företagen. Med hänsyn härtill hemställer utskottet att motionerna ej föranleder någon riksdagens vidare åtgärd.

I detta sammanhang vill utskottet avslutningsvis tillägga att i samband med behandlingen av detta ärende har företrädare för näringslivets organisationer, Lantbrukarnas riksförbund och justitiedepartementet inför utskottet framfört synpunkter på de ovan berörda låneförbudsreglerna. Från näringslivets sida har därvid hävdats att de nuvarande reglerna har negativa konsekvenser som är mycket besvärande för företagen. Bland de svårigheter som låneförbudet enligt näringslivets företrädare skulle ge upphov till har särskilt framhållits att möjligheterna att lämna kommersiella lån är alltför begränsade. Vidare har man påtalat att undantaget från låneförbudet, såvitt avser gäldenär som tillsammans med anhöriga äger högst 500 aktier, är alltför snävt och i för stor utsträckning begränsar möjligheterna för vedertagen personalpolitik. Man har också pekat på vissa oklarheter i fråga om innebörden av redovisningsreglerna i 103 § 1 mom. tredje stycket. Slutligen har man hänvisat till att särskilda problem uppkommer för de aktiebolag som är fondkommissionärer.

Utskottet vill erinra om att 1973 års höstriksdag beslutade om en smärre justering av låneförbudsreglerna för att komma till rätta med vissa praktiska olägenheter som kunde uppstå i stora företag med s. k. sparplaner för anställdas köp av aktier. De synpunkter som näringslivets företrädare i detta ärende framfört till utskottet är betydligt mer vittomfattande och syftar till genomgripande ändringar i förbudsreglerna. Enligt utskottets mening är emellertid erfarenheterna av låneförbudets praktiska tillämpning ännu alltför begränsade för att man skall våga dra några säkra slutsatser om i vilken utsträckning behov av ändringar kan föreligga. Utskottet anser sig därför sakna tillräckligt underlag för att med begagnande av sin initiativrätt nu föreslå lagändringar som kan tillgodose de framförda önskemålen. Utskottet förutsätter dock att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på området och att de förslag och synpunkter som framförts eller kan komma att framföras från näringslivets sida blir föremål för överväganden under det pågående arbetet på en ny aktiebolagslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *ny företagsform* med anledning av motionerna 1974:242, 1974:395, 1974:396, 1974:972 yrkandet 2, 1974:977 yrkandet 2 och 1974:1263 yrkandet 2 hos Kungl. Maj:t begär skyndsamt utredning angående införande av en särskild bolagsform för mindre företag i enlighet med vad utskottet anför,
2. att riksdagen beträffande *minimigränsen för aktiekapital* avslår motionerna 1974:972 yrkandet 1, 1974:977 yrkandet 1, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet 1,
3. att riksdagen beträffande *särskilda stödåtgärder* avslår
 - a) motionen 1974:647,
 - b) motionen 1974:977 yrkandet 3,
 - c) motionerna 1974:390 och 1974:1264,
4. att riksdagen beträffande *övergångstidens längd* avslår motionen 1974:977 yrkandet 4.

Stockholm den 9 maj 1974

På lagutskottets vägnar
IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Hammarberg (s), Lidgard (m)*, fru Åsbrink (s), herrar Sjöholm (fp), Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), Winberg (m), fru Nilsson i Sunne (s), herrar Olsson i Sundsvall (c), Israelsson (vpk), fru Fredgardh (c), fru Tillander (c) och herr Gustafsson i Stockholm (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

beträffande *minimigränsen för aktiekapital* (punkt 2 i hemställan) av herrar Svanström (c), Lidgard (m), Torwald (c), Winberg (m), Olsson i Sundsvall (c), fru Fredgardh (c) och fru Tillander (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som på s. 14 börjar med "Hemställan i" och på s. 15 slutar med "yrkandet 1" bort ha följande lydelse:

Vid föregående års riksdagsbehandling av frågan om aktiekapitalets minimibelopp motsatte sig företrädare för centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet att man skulle genomföra en så kraftig höjning av minimigränsen som till 50 000 kr. Dessa partier stödde i stället i gemensamma reservationer motionsyrkanden om att den undre gränsen för aktiekapital skulle fastställas till den av aktiebolagsutredningen – i samråd med övriga nordiska kommittéer – föreslagna gränsen på 20 000 kr. Skälet för detta ställningstagande var huvudsakligen att en så kraftig höjning som till 50 000 kr. kunde förutses leda till ekonomiska svårigheter för ett mycket stort antal rörelsedrivande företag samt försvåra nyetableringar av företag. En höjning av denna storleksordning ansågs således direkt motverka det uppgivna syftet med reformen, nämligen att trygga de anställdas, samhällets och borgenärernas krav på tillräckligt ekonomiskt underlag för verksamheten. I nämnda reservationer anfördes vidare att de svårigheter i fråga om taxeringskontroll och skatteindrivning som från utskottsmajoritetens sida åberopats som ett argument för kravet på en kraftig höjning av aktiekapitalet till stor del berott på dels att det tidigare saknats verkningfulla påtryckningsmedel mot aktiebolag som inte fullgjorde sin deklarationsskyldighet, dels att det inte heller funnits formella möjligheter att framtvinga en taxering av huvudaktiegämare och bolag i samma taxeringsdistrikt. I båda dessa hänseenden hade emellertid under senare tid lagändringar vidtagits av riksdagen som tillsammans med en effektivare taxeringskontroll i väsentlig grad skulle komma att minska de angivna svårigheterna, framhöll reservanterna.

Med anledning av de i motionerna 1974:972 yrkandet 1, 1974:977 yrkandet 1, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet 1 upprepade kraven på en sänkning av minimigränsen till 20 000 kr. vill utskottet till en början peka på att det för närvarande föreligger en betydande skillnad mellan svensk rätt, å

ena sidan, och de flesta andra västeuropeiska länders rättsordningar, å den andra, när det gäller storleken av den kapitalinsats som erfordras för att en företagare skall tillåtas få driva verksamhet utan personlig ansvarighet för företagets förbindelser. I Danmark är detta minimibelopp 30 000 Dkr., i Västtyskland 20 000 DM och i Frankrike 15 000 F. Under det nu pågående arbetet på en ny aktiebolagslag bör man enligt utskottets mening beakta de konkurrens- och etableringsvillkor som gäller för företagen inom EG-länderna samt ta till vara de erfarenheter som kan föreligga i dessa länder på bolagsrättsens område. Inte minst är det väsentligt att härvidlag beakta den nyligen genomförda danska lagstiftningen om anpartsselskab. Såsom framgår av vad utskottet ovan anfört har i år inom utskottet uppnåtts enighet om att utskottet med anledning av bl. a. partimotioner från centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet skall föreslå riksdagen att frågan om införande av en särskild bolagsform för mindre företag blir föremål för förutsättningslös utredning. En av utredningens huvuduppgifter blir just att överväga i vilken utsträckning den svenska lagstiftningen bör påverkas av den inom EG-länderna gjorda gränsdragningen mellan aktiebolag och bolag av GmbH-typ. Utskottet har vidare uttalat att utredningen bör arbeta så skyndsamt att utredningsresultatet kan leda till lagstiftning i god tid före den löpande övergångstidens utgång den 31 december 1978.

När resultatet av utredningens arbete föreligger, kommer riksdagen på grundval därav att få ta ställning till alla de frågor som sammanhänger med spörsmålet i vilken utsträckning man i svensk rätt bör genomföra en differentiering av bolagsformerna liknande dem som gjorts inom EG. I detta sammanhang kommer också frågan om den undre gränsen för aktiekapitalet upp till förnyad prövning. Riksdagen kommer då att ha ett bättre underlag än som för närvarande står till buds för att bedöma vilken minsta kapitalinsats som bör krävas för att en företagare skall tillåtas få driva verksamhet utan personlig ansvarighet för företagets förbindelser.

Enligt utskottets mening är det viktigt att man inte före det slutliga ställningstagandet till frågan om aktiekapitalets minimigräns i onödan försvagar det svenska näringslivets konkurrenskraft genom föreskrifter som kan försvåra de närmaste årens ekonomiska planering i de mindre och medelstora företagen. Man måste skapa garantier för att riskbenägenheten i de mindre företagen inte avtar och att nyetableringen av företag inte minskar under den tid det ovannämnda utredningsarbetet pågår. Utskottet anser därför att man i avvaktan på att utredningen blir färdig bör sänka minimigränsen för aktiekapitalet till 20 000 kr. Detta medför att bolag som bildats före den 6 juni 1973 tills vidare kan nöja sig med att planera för en höjning av aktiekapitalet till detta lägre belopp, något som avsevärt minskar behovet av krediter och kapitaltillskott. Samtidigt kommer nyetableringen av företag att underlättas genom att nya bolag kan startas med aktiekapital på 20 000 kr.

Beroende på resultatet av utredningens arbete får riksdagen sedermera ta ställning till frågan vad som skall ske med bolag av denna storleksordning. Om man t. ex. skulle bestämma sig för en lagstiftning av liknande utformning som den danska, blir det aktuellt att återigen höja minimigränsen för aktiekapitalet. Därvid kan en höjning till en högre minimigräns än 50 000 kr. komma i fråga. Utskottet erinrar i detta sammanhang om att minimikapitalet i ett danskt aktieselskab är 100 000 Dkr. och i ett västtyskt Aktiengesellschaft 100 000 DM. För sådana aktiebolag med ett aktiekapital på 20 000 kr. som inte vill eller kan genomföra en ytterligare kapitalhöjning behöver emellertid i en sådan situation inga problem uppstå, eftersom de har möjlighet att då övergå till en ny bolagsform av GmbH-typ. De bör då sannolikt med oförändrat eller i vart fall obetydligt högre aktiekapital kunna fortsätta sin verksamhet under former som innebär begränsad ansvarighet för delägarna.

På grund av det ovan anförda tillstyrker utskottet en sänkning av minimigränsen för aktiekapital till 20 000 kr. i enlighet med vad som förordas i motionerna 1974:972 yrkandet 1, 1974:977 yrkandet 1, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet 1.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande *minimigränsen för aktiekapital* med anledning av motionerna 1974:972 yrkandet 1, 1974:977 yrkandet 1, 1974:1262 och 1974:1263 yrkandet 1 för sin del antar följande

1. Förslag till Lag om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag

Härigenom förordnas, att 2 och 3 §§ lagen (1944:705) om aktiebolag skall ha nedan angivna lydelse:

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

2 §¹

Aktiekapitalet skall bestämmas i svenskt mynt och må ej sättas lägre än *femtiotusen* kronor.

Aktiekapitalet skall bestämmas i svenskt mynt och må ej sättas lägre än *tjugutusen* kronor.

Där aktiekapitalet skall, utan ändring av bolagsordningen, kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, må lägsta beloppet (minimikapitalet) ej utgöra mindre än tredjedelen av högsta beloppet (maximikapitalet).

3 §¹

Aktierna skola lyda å lika belopp, ej understigande femtio kronor; dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, om Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall giver tillstånd därtill.

Aktierna skola lyda å lika belopp, ej understigande femtio kronor; dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, om *det i bolagsordningen bestämda aktiekapitalet eller maximikapitalet icke överstiger femtiotusen kronor eller ock* Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall giver tillstånd därtill.

Vad för aktie skall inbetalas må ej bestämmas till lägre belopp än det, varå aktien skall lyda (nominella beloppet). Betalningen skall erläggas i penningar, där den ej må annorledes fullgöras efter vad i denna lag sägs. Sedan för aktie full betalning blivit erlagd, vare aktieägaren icke pliktig att ytterligare tillskjuta något.

Aktie vare mot bolaget odelbar.

Å aktierna skola utfärdas brev, vilka ställas till viss man, där ej Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall medgiver att breven må ställas till innehavaren.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1973:303.

2. Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag

Härigenom förordnas, att punkterna 2–4 av övergångsbestämmelserna till lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag skall ha nedan, angivna lydelse:

Nuvarande lydelse

2¹. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1978. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

3. Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1977–den 31 mars 1978 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av september 1977.

Sker ansökan, skall rätten genast kalla bolaget att inställa sig inför rätten på utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget på sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas ej innan ärendet avgöres att aktiekapitalet uppgår till 50 000 kronor, skall rätten förklara, att bolaget skall träda i likvidation, samt utse

Reservanternas förslag

2. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1978. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 20 000 kronor.

3. Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1977–den 31 mars 1978 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 20 000 kronor vid utgången av september 1977.

Sker ansökan, skall rätten genast kalla bolaget att inställa sig inför rätten på utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget på sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas ej innan ärendet avgöres att aktiekapitalet uppgår till 20 000 kronor, skall rätten förklara, att bolaget skall träda i likvidation, samt utse

¹ Senaste lydelse 1973:1081.

Nuvarande lydelse

en eller flera likvidatorer. Rätten skall genast till registreringsmyndigheten sända dels för registrering meddelande om likvidationsbeslutet dels underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av dennes fullständiga namn och postadress.

4¹. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av år 1978, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i allmänna tidningarna.

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelseledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidtaga åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

Uppkommer behov av likvidationsåtgärd sedan bolaget avförts ur registret, äger 173 a § tredje stycket lagen (1944:705) om aktiebolag motsvarande tillämpning.

Reservanternas förslag

en eller flera likvidatorer. Rätten skall genast till registreringsmyndigheten sända dels för registrering meddelande om likvidationsbeslutet dels underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av dennes fullständiga namn och postadress.

4. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 20 000 kronor vid utgången av år 1978, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i allmänna tidningarna.

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelseledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidtaga åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

Uppkommer behov av likvidationsåtgärd sedan bolaget avförts ur registret, äger 173 a § tredje stycket lagen (1944:705) om aktiebolag motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1973:1081.

I motionen 1974:977 upptagna lagförslag**1. Förslag till****Lag om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag**

Härigenom förordnas

dels att 2 och 3 §§ lagen (1944:705) om aktiebolag skall ha nedan angivna lydelse:

Nuvarande lydelse

Motionärernas förslag

2 §¹

Aktiekapitalet skall bestämmas i svenskt mynt och må ej sättas lägre än *femtiotusen* kronor.

Aktiekapitalet skall bestämmas i svensk mynt och må ej sättas lägre än *tjugutusen* kronor.

Där aktiekapitalet skall, utan ändring av bolagsordningen, kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, må lägsta beloppet (minimikapitalet) ej utgöra mindre än tredjedelen av högsta beloppet (maximikapitalet).

3 §¹

Aktierna skola lyda å lika belopp, ej understigande femtio kronor; dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, om Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall giver tillstånd därtill.

Aktierna skola lyda å lika belopp, ej understigande femtio kronor, dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, om *det i bolagsordningen bestämda aktiekapitalet eller maximikapitalet icke överstiger femtiotusen kronor eller ock* Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall giver tillstånd därtill.

Vad för aktie skall inbetalas må ej bestämmas till lägre belopp än det, varå aktien skall lyda (nominella beloppet). Betalningen skall erläggas i penningar, där den ej må annorledes fullgöras efter vad i denna lag sägs. Sedan för aktie full betalning blivit erlagd, vare aktieägaren icke pliktig att ytterligare tillskjuta något.

Aktie vare mot bolaget odelbar.

Å aktierna skola utfärdas brev, vilka ställas till viss man, där ej Konungen eller myndighet Konungen förordnar för särskilt fall medgiver att breven må ställas till innehavaren.

dels att punkten 2 i övergångsbestämmelserna skall ha nedan angivna lydelse:

¹ Senaste lydelse 1973:303.

Nuvarande lydelse

2¹. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1978. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

Motionärernas förslag

2. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1980. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 20 000 kronor. *Konungen eller myndighet som Konungen förordnar kan på ansökan lämna bolag tillstånd att under viss tid efter utgången av år 1980 ha ett minimikapital understigande 20 000 kronor, om synnerliga skäl därtill föreligger.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2. Förslag till Lag om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag

Härigenom förordnas, att punkten 2 i övergångsbestämmelserna skall ha nedan angiven lydelse:

Nuvarande lydelse

2¹. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1978. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

Föreslagen lydelse

2. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1980. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor. *Konungen eller myndighet som Konungen förordnar kan på ansökan lämna bolag tillstånd att under viss tid efter utgången av år 1980 ha ett minimikapital understigande 50 000 kronor, om synnerliga skäl därtill föreligger.*

¹ Senaste lydelse 1973:1081.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.